

POLITICA DE DEZVOLTARE REGIONAL A REPUBLICII MOLDOVA ÎN PERSPECTIVA INTEGRĂRII ÎN UE

Conf dr. Maia PISANIUC, ASEM

La politique de développement regionale et d'aménagement du territoire constitue un instrument important de cristallisation de l'identité européenne. Dans le cas des pays développés de l'Ouest du continent, les préoccupations dans le domaine des politiques regionales se sont intensifiées comme suite des problèmes apparus en liaison avec les proces de l'integration économique et politique. La politique européenne regionale contribue au développement économique des pays de l'Union Européenne.

Politica de dezvoltare regională și de amenajare a teritoriului constituie un instrument important de cristalizare a identității europene. De aceea, problema atenuării dezechilibrelor regionale reapare în Europa ca o preocupare majoră. În Europa Centrală și de Est, interesul pentru problemele regionale este determinat de necesitatea abordării și rezolvării în cadrul politicilor economice naționale a dificultăților generate de procesele de restructurare și reformă. În cazul țărilor dezvoltate din vestul continentului, preocupările din domeniul politicilor regionale s-au intensificat ca urmare a problemelor apărute în legătură cu procesele generate de integrarea economică și politică.

Începând cu anul 2000, politica europeană regională a contribuit activ la dezvoltarea economică a țărilor care și-au manifestat intenția de a adera la UE. În țările central și est-europene au fost implementate măsurile în domeniul activităților productive, protecției mediului și rețelelor de transport, al infrastructurii de toate tipurile, îndeosebi al infrastructurii de afaceri.

Ca urmare a situației obiective create în ultima perioadă, a devenit necesară crearea unei politici regionale noi, ca rezultat, aprobarea unor planuri de dezvoltare regională. Elaborarea acestor planuri prezintă una din condițiile de aderare la UE. Nu putem afirma însă că planurile respective sunt identice la toate statele, dar ele se întocmesc în baza unor criterii unanim acceptate și cu scopul folosirii cât mai eficiente a fondurilor destinate restructurării economice a sectoarelor și zonelor aflate în declin economic.

În concordanță cu criteriile UE, prezentăm metodologia de elaborare a planurilor regionale. Ca primul punct, în acest plan, am putea prezenta analiza socio-economică, care detaliază cadrul socio-economic și face o scurtă descriere a evoluțiilor înregistrate de economia regională, care va scoate în evidență perioadele de creștere economică la nivel regional și național. Trebuie, de asemenea, făcută o referire la impactul evoluției economice asupra principalelor sectoare economice și asupra situației locurilor de muncă. Pentru ca să fie reflectate întele respective, acest capitol ar trebui să prezinte următoarele puncte:

- Dezvoltarea socio-economică generală (PIB pe cap de locuitor, productivitatea, pierderea de locuri de muncă, productivitatea în sectoarele economice la nivel regional, potențialul uman neexploatat).
- Structura economică sectorială (principalele sectoare ale regiunii, dintre care sectoarele în declin, sectoarele fără posibilitate de revenire și cu potențial de dezvoltare, scurta prezentare a sectoarelor primar, secundar și terțiar).
- Prezentarea de ansamblu a întreprinderilor.
- Situația infrastructurii fizice (transport, cămine, energie, punându-se accent pe problemele existente).
- Infrastructuri utilitare de mici dimensiuni (alimentare cu apă, canalizare, infrastructura pentru depozitarea de eurilor).
- Infrastructura de sănătate și educație (coli, universități, coli profesionale).
- Serviciile sociale.
- Infrastructura din domeniul cercetării, transferului tehnologic și societatea informațională.
- Situația zonelor industriale și a altor infrastructuri de afaceri.

A doua secțiune ar fi bine să cuprindă *Populația, resursele umane și piața forței de muncă*. Aici trebuie să se estimeze situația pe termen scurt a evoluției populației, punându-se accent pe fenomenul omajului, necesitatea reconversiei forței de muncă, egalitatea anșelor. Scopul acestei părți este selectarea informației și comentarea cauzelor care stau în spatele schimbărilor. Prin informațiile asupra distribuției și densității la nivel de județ, se poate concluziona dacă există o rețea de orașe nuci și dacă este prevăzut emigrarea la nivel urban și rural. Speranța de viață, structura pe sexe și pe segmente de vârstă contribuie la

completarea acestei imagini a populației regiunii. De asemenea, analiza structurală a pieței forței de muncă și a posibilităților de angajare, incluzând analiza pentru femei, bărbați, minorități, grupuri dezavantajate.

A treia secțiune - *situația mediului* - ar trebui să furnizeze informații referitoare la mediul înconjurător al regiunii, analizând condițiile de calitate ale aerului, solului, apei, florei și faunei.

Menținerea și protecția mediului reprezintă un obiectiv major al unei dezvoltări durabile. Aceasta implică menținerea unui echilibru optim între creșterea economică și protecția mediului pentru asigurarea unei dezvoltări armonioase, capabile să respecte cerințele prezente și armonioase. La finalul acestei secțiuni, ar fi bine să se determine cauzele problemelor de mediu - lipsa normelor legislative sau lipsa resurselor financiare.

Următoarea secțiune - *zonele rurale și activitățile* - în care trebuie să se analizeze:

J Reforma agrară și folosirea pământului, situația condițiilor de proprietate, care este regimul de relaționare între micii și marii fermieri, procentul de terenuri de inut de sectorul public.

/ Sectoarele-cheie, deoarece o zonă rurală este caracterizată de sectoare-cheie. precum lemnul, recoltele agricole, creșterea animalelor și aceste sectoare trebuie descrise complet ca număr de firme, angajați, în comparație cu restul regiunii.

J Legăturile cu orașele și alte regiuni, existența sau nu a mobilității.

J Legăturile cu alte sectoare se măsoară prin individualizarea relațiilor firmelor cu sectorul comercial și cel agroalimentar.

J Fondul silvic și patrimoniul natural al zonei, care sunt unele din cele mai importante surse potențiale pentru zonă.

Altă secțiune importantă, la care se acordă, în ultimul timp, o atenție sporită, este *turismul*.

Această secțiune **se poate** analiza în baza a patru indicatori și anume rata funcției turistice, rata densității turistice, durata medie de ocupare, rata de utilizare brută și netă.

O secțiune la fel de importantă este *analiza disparităților zonale și stimulentele de dezvoltare pentru aceste zone*, anume aceasta se va referi la dezechilibrele dintre venit, gradul de ocupare a forței de muncă, problemele de infrastructură, serviciile sociale, piața forței de muncă. Analiza disparităților lor intraregionale ar trebui să ajute la punerea în evidență a cauzelor declinului industrial, care ar putea include tehnologiile obsolente, managementul neperformant, mentalitățile învechite, atitudinea față de muncă, dominanța sectorului public. Rolul sectorului public este destul de important în explicarea crizelor, în primul rând, pentru că sectorul public este cel care ar trebui să echilibreze crizele din sectorul privat prin politici contraciclice. Dar acest lucru nu se poate realiza întotdeauna prin constrângeri financiare. Atunci rolul instituțiilor publice ar putea fi orientat spre pregătirea condițiilor generale de împingere a investițiilor private prin promovarea unor politici în sectoarele educației și de infrastructură materială și nonmaternală.

De asemenea, planul de dezvoltare regională ar trebui să conțină *oportunități egale pentru bărbați și femei*. Egalitatea anșelor între sexe este analizată datorită reprezentării inegale a acestora pe piața muncii, în nivelul de remunerare, în participarea educațională și finalizarea studiilor, în celula familială și tipul de responsabilități asumate. Breșa creată între sexe în participarea pe piața muncii poate fi măsurată pe baza ratei de activitate (forța de muncă feminină pe totalul populației feminine cu vârstă de angajare și rată de ocupare). Acești indicatori oferă mai multe informații pentru că scot mai bine în evidență efectul de descurajare a angajatului datorită probabilității mici de a găsi un loc de muncă în contextul unei piețe de muncă slab dezvoltate. De asemenea, ar trebui analizată rata omajului feminin, tipul de angajare, distribuția ocupațională și sectorială a acestora.

Altă parte a planului trebuie să cuprindă analiza punctelor tari și punctelor slabe în cadrul regiunii și în vecinătate. Și în baza acestora selectarea zonelor-țintă, menite să fie supuse proceselor de relansare economică cu sprijinul fondurilor comunitare, stabilirea priorităților strategice.

Primele încercări în vederea integrării R.M. au fost, deja, întreprinse prin aderarea la diferite organizații europene. Odată ce participăm la aceste organizații, trebuie să înțelegem conținutul de cerințe și exigențele pe care le impun aceste organizații, corespunderii sau, dacă doriți, acomodării în valorile integrării, globalizării, una din primele necesități fiind crearea cadrului legal al politicii de dezvoltare regională. Adoptând o astfel de politică, credem că am veni în întâmpinarea unor necesități locale, pornind de la faptul că nimeni nu cunoaște mai bine prioritățile noastre locale. Politica regională ar trebui să conțină un ansamblu de concepte, principii, scopuri, obiective și instrumente de realizare.

Obiectivele acestei politici ar fi, după părerea noastră, diminuarea decalajelor economice și sociale în interiorul regiunii.

Experiența actualelor state-membre ne-a demonstrat încă o dată că realizarea acestui plan este un proces complex, care implică numeroși actori, de aceea, pregătirea trebuie să se înceapă cu mult timp

înainte de aderare. În procesul de pregătire a aderării noastre la UE și de crearea condițiilor necesare de accesare, în perioada de preaderare, a fondurilor de tip structural, iar după aderare la fondurile structurale, principalele etape pe care Moldova le are de parcurs sunt legate de crearea cadrului legal, instituțional și bugetar, pregătirea planului național de dezvoltare, crearea mecanismelor de implementare a programelor din fondurile de tip structural și a fondurilor structurale după aderare, crearea mecanismelor de monitorizare și evaluare a programelor.

Unul din primii pași necesari de întreprins în această direcție ar fi evaluarea stării economico-sociale a Moldovei și stabilirea locului ei în economia europeană.

Integrarea obligă, de asemenea, la perfecționarea planului, instrumentelor de planificare, de management strategic la toate nivelurile ierarhice. Integrarea Republicii Moldova în cadrul UE va fi benefic pentru întreaga economie, va contribui la modificarea pieței forței de muncă care depinde direct de nivelul cererii de bunuri și servicii și de nivelul productivității muncii.

După datele statistice din 2002, populația economic activă constituie 44,5%, din care încadrat în economia națională - 41,2%, inactiv - 55,5%, omeri - 3,2%.

Analiza forței de muncă demonstrează că majoritatea sunt ocupați în agricultură - 51%, industrie - 11%, servicii - 18,3%, construcții - 2,9%. Dinamica PIB demonstrează o creștere din 1998-1999 (-3,4%), în 2000 - 2,2%, în 2001 - 6,1%.

La creșterea PIB a contribuit cel mai mult populația ocupată în agricultură. În procesul de integrare în UE, odată cu îndeplinirea cerințelor de ordin social-economic, se vor cere modificări și în legislația muncii a Republicii Moldova, pentru a o face compatibilă cu cea a statelor membre ale UE, ceea ce va avea un impact pozitiv asupra utilizării forței de muncă. Acest proces va reprezenta un factor de consolidare al relațiilor activității economice, va crea premise favorabile pentru îmbunătățirea utilizării capitalului uman de care dispune țara noastră.

Studiile economice efectuate pe plan internațional relevă că, la creșterea PIB-ului cu 1%, populația ocupată sporește cu 0,2-0,3% (scenariul restrucurării relativ accelerate a economiei).

În final, procesul de aderare a Republicii Moldova la structurile economice ale UE este un proces aflat abia în faza incipientă. Acest proces va fi un lung și dureros. Atingerea tuturor parametrilor ceruți pentru integrare solicită eforturi considerabile, financiare, materiale și umane. Încadrarea în parametrii de competitivitate ai UE impune atingerea performanțelor în toate domeniile.

Problema integrării Republicii Moldova în spațiul economic mondial este destul de complicată, soluționarea ei este posibilă doar prin accelerarea trecerii treptelor de bază în dezvoltarea economiei de piață, trepte pe care, la rândul lor, le-au trecut țările dezvoltate.

Integrarea cu succes a Moldovei în spațiul global trebuie să se bazeze pe utilizarea maximumului posibilităților existente, inclusiv, exploatarea efectului „drumului trasat”, fapt ce permite să se evite greșelile comise și să se evite diversele capcane.

Bibliografie;

1. Academia României, Institutul Național de Cercetări Economice, *Problemele Economice*, vol.40. București, 2002.
2. Bell, D.N.F., *Regional econometric modelling in UK a review*, în *Regional Studies*, 27-8/1993.
3. Constantin, D.L., *Economia regională*, Editura Oscar Prin, București, 1998.
4. Jula D., *Previziuni privind dezvoltarea regională în condițiile economiei de piață*, teză de doctorat, ASE București, 1997.
5. Postolache T., *Un proiect deschis. Discursuri asupra integrării europene*, Editura Expert, 1998.